

Els ibers d'Ullastret

«Els ibers d'Ullastret eren indigetes i estaven protegits per una gruixuda muralla alta i intimidadora, dissuasiva, que bloquejava l'entrada d'enemics»

AGUSTÍ CASANOVA I MASFERRER

Quan era petit només sabia que els primers pobladors de la península Ibèrica van ser els celtes i els ibers i que pels pins de l'arbrada terra hi saltaven els esquiroles des de la Mediterrània a l'Atlàntic i del Pirineu a l'estret de Gibraltar. També vaig aprendre els noms d'un gran guerrer lusità, en Viriat, i el de l'Anníbal Barca, que ens feia riure perquè li dèiem «l'animal de la barca»; aquest valent va creuar amb elefants els Pirineus i els Alps per cremar Roma. Tal proesa ens disparava la imaginació i fantasiejàvem com els gruixuts animals amb els dos ullals esmolats podien camejar fatigosament tot enfonsant les pesades potes a la neu. Celtes i ibers finalment es fusionaren per dir-se celtibers, però els nouvinguts romans ben armats els van desballestar en un tres i no res.

He tornat després de molts anys a visitar el poblat iber d'Ullastret, un museu arqueològic a l'aire lliure situat estratègicament al cim d'una mola que permet contemplar un dels més delicats paisatges del Baix Empordà. Per a alguns, com en Josep Pla, és la vista més sublim perquè es poden observar nítidament els paratges dels quatre punts cardinals. Del tot recomanable.

Qui no hagi visitat l'actual recinte guanyat a la foscor de la història, arrencat del subsòl, ha de sentir-se orfe del passat de la gent que poblava no sols l'Empordà, sinó també el Gironès i la Selva, en aquestes tres comarques s'han trobat importants jaciments ibers, el que no significa que durant la seva llarga permanència no haguessin penetrat i assentat en la Catalunya més fonda i muntanyosa, rica en flora i fauna, amb rius i estanys que possibilitaven el conreu de les faves, les llenties, el blat i l'ordi (els seus aliments bàsics) com també prades feraces per les cabres, els porcs, els xais i els cavalls (la carn que ells consumien). Certament els ibers eren gent del litoral mediterrani, creaven llogarets i ciutats no massa lluny de la mar, mentre que els celtes tendien a ubicar-se en espais interiors o prop de l'oceà Atlàntic i del mar Cantàbric.

Tanmateix cada vegada trobem més presència dels ibers en les comarques interiors, al 2013 es confirmà un poblat iber a Sant Joan les Fonts, a la Baixa Garrotxa, jo mateix de jove vaig gratar el terra a Sant Feliu de Buixalleu per veure què hi trobava en un possible assentament iber, descobert per un pagès mentre fangava, que lamentà haver-ho divulgat perquè aquell hort quedà en mans dels arqueòlegs.

Sempre he sospitat que l'assentament iber al congost de Sant Julià de Ramis hauria de ser del més important i que estava ben custodiat pels que hi havia dalt les carenes, especialment el de la muntanya dels Sants Metges.

Segons un arqueòleg els ibers de les cimes baixaren a la planura o a les valls quan es pacificaren, aconseguint així fer edificacions pètries prop dels rius per regar camps de conreus més fèrtils, perquè la fam sempre fou un gravíssim problema per a ells. Els celtes estaven millor alimentats.

Els museus són evidències, manifestacions físiques i artístiques contra l'oblit, ens ressituen davant les restes arqueològiques i ens ajuden a entendre la forma de vida, els costums, la religiositat i la cosmogonia dels nostres ancestres. El museu d'Ullastret és modèlic perquè t'ofereixen uns auriculars per fer el recorregut i et van explicant el que veus i el que no veus, que correspon amb els hàbits vitals dels ibers.

Poc se sap amb seguretat dels ibers, però són els que amb més denominacions se'ls s'ha anomenat: elisyces, sordons, cerretans, airensis, andosins, cossetans, ilergets, edetans, Ilercavons, ausetans etc. Així com està documentat que els primers pobladors de la península ibèrica, en el segle XV aC, procedien de l'Europa central, respecte a l'origen geogràfic dels ibers poc se sap i un cop rebutjada la teoria que van venir del nord de l'Àfrica es considera que era un grup humà indígena, oriünd d'una atàvica cultura megalítica, establert en les províncies d'Alacant i Múrcia i amb el decurs del temps es desplaçaran al nord. Els ibers han tingut una gran influència cultural i toponímica en el territori català, sense ofegar l'herència dels celtes, dels quals es conserven en el folklore les creences en les bruixes, els follets i les dones d'aigua.

Els ibers d'Ullastret eren indigetes i estaven protegits per una gruixuda muralla alta i intimidadora, dissuasiva, que bloquejava l'entrada d'enemics, ibers d'altres tribus, que els atacaven, mancats d'aliments o amb ganes d'eixamplar el seu domini territorial. La significació del mur era, doncs, impedir la invasió de furtius enemics i tranquil·litzar els habitants del recinte, que se sentien escudats perquè se sotjava de ben lluny el poder militar d'Ullastret.

La religió dels ibers era animista, adoraven el llop (l'astúcia) els braus (la força i la virilitat) el linx vinculat al món dels morts i els voltors, que s'emportaven al paradís dels déus les ànimes dels herois morts en batalla. Professaven un gran respecte als morts que incineraven per influència dels fenicis i de pobles transpirinencs i les cendres les conservaven en urnes. Aquesta religió animista evolucionà i acabà en una amalgama politeista.

Els ibers d'Ullastret bevien l'aigua d'un gran estany nodrit pel cabalós Daró (qui l'ha vist i qui el veu!) i en el centre, una illa habitada. L'estany va ser assecat en el segle XIX per fer-ne terra de conreu, l'obra va durar trenta anys. En períodes de fortes pluges revifa i desperta la curiositat de molts visitants i disgustos per la gent de la contrada que veuen perdudes les collites.